

Nagymagyarország idejében magyar államiságunk életmegnyilvánulásai közül ezek legértékesebbikéről, a magyar nemzet kulturális erő kifejtéséről, mondhatni, alig tudott valamit a minket körülvevő nagyvilág.

Annak oka pedig, hogy kulturális kincseink, irodalmi, művészeti és tudományos életünk gazdag termése ennyire ismeretlen maradt a Nyugat népei előtt, csak részben vezethető vissza nyelvi elszigeteltségünkre. Magyarázata inkább abban keresendő, hogy állami önállótlanágunk következtében megfelejtkeztünk nemzeti kultúránk önálló létéről is és így önállóságunk kifejlesztésére irányuló küzdelmeinkben nem vettük komolyan kis nemzeteknek szellemi erő kifejtésükben adódó legfontosabb fegyverét.

Ma már tisztán látjuk, hogy trianoni tragikus végzetünk megpecsételése főleg miben gyökeredzik. Egy nemzet ismeretlenségében az őt körülvevő népek nagy tengerében. Egy nemzet, mely teljesen ismeretlen, juthat csak ilyen kegyetlen sorsra. S ma már azt is tudjuk, hogy Európa térképén államot alkotó nép ily ismeretlen elszigeteltségben egyetlen egy sem élt akkor, amikor a világ rendezői leültek Európa új politikai térképének megrajzolásához.

Helyes irányban halad tehát az a külpolitika, mely külföldi propagandájának tengelyévé a maga kultúrpolitikáját teszi. Eme külpolitikailag nagy jelentőségű kultúrpolitika a nemzeti kultúrártékek kifejlesztésére, a kulturális termelés szintjének a lehető legmagasabb fokig való emelésére és a nemzet kultúrájának külföldi megismertetésére törekszik.

Eme politika, amikor egy nemzet legértékesebb faji tulajdonságait fejleszti ki, ezzel egyfelől bent magának az államot alkotó nép boldogulásának eszmei feltételeit biztosítja, másfelől kifelé azt a legerősebb propaganda fegyvert létesíti, melyet kis nemzet csak a kezébe vehet. Nem az ábrándos pacifizmus; de a népek könyörtelen versengő küzdelme teszi halálosan komollyá egy kis nemzet legjobb, legértékesebb, tehát szellemi képességeinek minél magasabb fokra való kifejlesztését, mert ezzel igazolja a fizikailag nagy és hatalmas államalakulások között saját külön létének jogosultságát. Valamely állam s elsősorban kis állam kultúrfölénye a környező államok csoportjában az a fajsúly, amely számára a többiek között megkülönböztetett rangsort biztosít.

Magyar művésznek, magyar írónak, magyar tudósnek kell ezért ma elsősorban elvégeznie azt a munkát, melyet a külföld felvilágosítása címén szoktunk emlegetni. Mert minek megvilágosításáról van szó? Az ezeréves igazságnak, hogy a magyar állam a nyugati keresztény kultúra előretolt védelmi bástyája. Eme felvilágosításnak igen különbözők lehetnek az útjai. Jól tudjuk, hogy egy csonkaország gazdasági lehetőségei ezen utak megválasztását érzékenyen befolyásolják. S így majd még csak a jövő fogja eldönteni, hogy a választott utak helyesek voltak-e, vajon az áldozat, melyet a nemzet ma hoz e téren, célszerű befektetés volt-e, vagy sem?

Részünkről mindannál, ami eddig történt, fontosabbnak találjuk eme külföldi magyar propaganda szerves kiépítésében ama láncszemet, amelyre jelen sorainkban kívánjuk a figyelmet felhívni. Tudvalevő, hogy főleg tudományos szakirodalmunk az, melyről a külföldnek igen kevés, vagy teljesen félszeg ismerete van. Sajnos, szakíróink nagy része csak magyar nyelven publikál. A magyar nyelv pedig ezen szellemi termékeknek örökös börtönét jelenti kifelé. A matematika, fizika, kémia s általában még a természettudományok terén látnak inkább idegen nyelvű magyar szellemi termékek napvilágot; de a szellemi tudományok s ezek sorában főleg a jog- és államtudományok köréből alig jelenik meg nagy néha egy-egy idegen nyelvű magyar értekezés.

Külföldi utazásaim alkalmával, ha jogász szakemberekkel beszéltem, sokszor láttam megjelenni arcukon a sajtószerű kérdést, hogyan lehet a magyar ún. jogásznemzet, amikor "nincs irodalma"? E téren óriási mulasztás terheli a régi és új íróinkat egyaránt. Azt szokták mondani, hogy magyar író csak magyar nyelvű írásaival gyarapítja nemzetét szellemi kincseit. Így tehát a magyar írónak magyarul kell írnia. Ennek igazságát senki kétségbe nem vonhatja. Magyar írónak elsősorban is magyarul kell írnia. De már nem árthat nemzetének akkor, ha magyar nyelvű munkájának idegen nyelvű kiadásáról is gondoskodik. Valljuk be őszintén, hogy akkor, amikor igen sok magyar író húzódzik azon gondolattól, hogy munkáját külföld elé vigye, egészen más szempontok jutnak érvényesüléshez. Már pedig azon író, aki csak magyarul meri munkáját közzétenni, magáról állítja ki a bizonyítványt, mert fél a világirodalom kritikájával szembenézni. De a magyar szakirodalomnak az ilyen magyar szellemi termékekre nincs szüksége. Az ilyen fenntartással dolgozó szakíró ne vegyen tollat a kezébe, mert munkájával a hazai irodalmat sem gyarapíthatja. Más lapra tartozik az az eset, ha a magyar szakíró nem bírja annyira az idegen nyelvet, hogy azon gondolatait megfelelően kifejezhesse. Jól tudjuk, hogy igen sok kiváló magyar tehetség a világirodalomban csupán ezért

ismeretlen. Ez tovább azonban így nem maradhat. Külföldi kultúrpropagandánk kiépítésének elengedhetetlen előfeltétele tehát igazi szellemi értékeinknek kifelé való megismertetése. Fel kell tárunk a világ előtt azt a kultúrtőkét, melyet e kis nemzet léteért folytatott állandó küzdelmei dacára magából kitermelt. Gondosan kell tehát kiválasztanunk mindazt, amiben megnyilvánult a termelő magyar géniusz, s ezeket egy vagy több nagy nemzet nyelvén kell kivinnünk. És hasonlóan kell megismertetnünk a mai nemzedék igazi értékeit jelentő szellemi alkotásait. Ennek megvalósítása kettős célt szolgál: befelé szakirodalmunk szintjének lényeges emelését, kifelé pedig a magyar nemzet tekintélyének hathatós öregbítését.

(1930. május 30., korábban még nem publikált kézirat)